

ה"דף היומי" בגיטו וילנה

באוקטובר 1942 נתפרסמה ברחובות וילנה פקודה רשמית, בשלושת השפות: פולנית, ליטאית וגרמנית, החומה על ידי הקומיסר הנאצי וולף. בה נאמר כי לשם מניעת מגיפות ומחלות מדבקות, יש לסגור לחלוטין את כתי החפלה של כל הרחות.

אחרי הימים הנוראים, הודבקה על לוחות הפרסום בעיר מודעה נוספת, בה נמסר על פקודה לסגירת כל בתיהכנסת, הקלויזים ובתיהמדרש בעיר, ואכן, עוד באותו יום ננעלו כל בתי הכנסת בגיטו ונחתמו בחותמה שעה משטרתית. על ידי טוראי "המשטרה היהודית".

אולם בוילנה היתה קיימת קבוצת לומדי ה"דף היומי" בקביעות, אשר מיאנו לוותר על לימוד הגמרא בצוותא. היה זה באחד מימי השבוע שקורים בה בה פרשת לך לך, ז' ימים לחודש חשון, ביום בו חל יום ההילולא הי' לגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מחוללה ופטרונה של "ישיבת חכמי לובלין". ה"דף" יומיניקים" כפי שקראו להם, סירבו בשום אופן לוותר על לימוד ה"דף" בעיבור ביום זה, ואכן, נלמד ה"דף" יומי" גם הפעם ב"יאניכעס קליווי", ואחרי תפלה מנחה אמרו "קריש" לעילוי נשמתו של הגאון מלובלין זצ"ל. אך לפתע־פהאום התפרצה פנימה קבוצת "שוטרים יהודיים" ובאלות גומי שכיריהם החלו להרביץ באנשים שלמדו גמרא ולפור את הקהל מן המקום. היהודים נמלטו כרוכס על נפשם, רק 15 אנשים מקרב חסידי סלונים החזקשו להמשיך בלימוד וסירבו לצאת מן הקליוז. אולם השוטרים שהפליאו את מכותיהם גברו עליהם וכשהם מוכים ופצועים עד זוב דם, בנדיהם קרועים לגורים, הושלכו היהודים מן הקליוז החוצה ושער הקליוז ננעל והוחתם שיכ בירי המשטרה היהודית.

מרשימותיומינו, אשר כתבתי בגיטו, היני מעתיק את השמות הבאים של לומדי ה"דף היומי" המתקוממים באותו ערב של יום ההילולא דמהרים שפירא זצ"ל, כנגד ה"משטרה היהודית". בסרכם לוותר על שיעורם הקבוע. ביניהם היו: ר' יעקב זיין, ר' יוסל ביאליסטוקר, ר' ניסן יפה, לנדוי, בורקה, לעוו, קחלובסקי, אפשטיין, יעקובזון, הרב ר' וינברג והרב ר' אברהם אליעזר קריאט, מחסידי סלונים הנמלטים מברנוביץ. וכן המשורר היים סמיאטיצקי והעסקן ולני קלמנוביץ.

קלמנוביץ היה היחיד שהמשטרה היהודית נהגה בוהירות כלפיה. הוא היה האחרון שיצא מן הקליוז מעצמו, אחרי שכל היהודים הוכו וגרשו.

בעבור יומיים נודע בגיטו, שכל שמונת הסרגינטים היהודיים, המשתתפים בהתנפלות הברוטאלית על לומדי ה"דף היומי" ב"יאניכעס קליוז", הורדו מדרגתם למשך חודש ימים בתור עונש, על פי פקודת ראש הגיטו יעקב גנס. העונש ניתן אחרי ביקורו של קלמנוביץ אצל יעקב גנס.

אך יותר מכולם סבל המשורר סמיאטיצקי, על העזתו להתקומם נגד השוטרים היהודים. בערב ערך פטרול־משטרת יודי חיפוש בכיתו והחרימו כל חפץ כד־ערך שנמצא ברשותו.

כל היהודים המשתתפים בשעור ה"דף היומי" שהוזכרו לעיל, ניספו על קידוש השם. בימי השואה האיומה. יהא זכרם חרות לנצח.

ג.ב.

מקורות חייו של ז. ה. קלמנוביץ

בנעוריו השתייך לתנועה הציונית הסוציאליסטית. היה בין מניין החברים הראשונים של האגודה "חירות", שנוסדה בברלין על־ידי נחמן סירקין; אולם בדרך־כלל נחשב ל־פולקיסטן". הוא היה בלשן מעמיק והיסטוריון. תורגם לאידיש את מלחמות היהודים ליוסיפוט פלאוויוס, תולדות היהודים בימי הבית השני לע. שירר, תולדות העולם של ה. ג. וואלס וספרו של ש. דוכנוב, דברי ימי עם עולם.